

UWARUNKOWANIA PRAWNE W ZAKRESIE REALIZACJI ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

mgr inż. Mariusz Kunysz - Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa,
Starostwo Powiatowe w Strzelinie

22.10.2008 Węgliniec

I. WSTĘP

Wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii (dalej: OZE), a co za tym idzie instalacjami i obiektami pozwalającymi na pozyskiwanie lub wytwarzanie tzw. zielonej energii, wskazuje na konieczność analizy wymagań prawnych stawianych dla tego typu inwestycji.

W wielu bowiem przypadkach nie tylko sens ekonomiczny i efektywność energetyczna przedsięwzięcia będzie rozstrzygać o jego lokalizacji na określonym terenie. Bardzo istotna będzie dopuszczalność lub wykonalność tego typu projektów przy określonych uwarunkowaniach formalno-prawnych.

Poniżej przedstawiono otoczenie formalno-prawne dla najbardziej popularnych inwestycji z sektora energetyki odnawialnej możliwych do realizacji na obszarze Dolnego Śląska:

- a) siłowni wiatrowych
- b) elektrowni wodnych (a częściej nawet małych elektrowni wodne - MEW)
- c) instalacji wykorzystujących biomasę leśną lub rolniczą dla produkcji ciepła (kotłownie)
- d) instalacji wykorzystujących biomasę rolniczą lub odpadową dla produkcji energii lub gazu (biogazownie)
- e) instalacji OZE dla budynków jednorodzinnych (kolektory słoneczne, pompy ciepła)

W niniejszym materiale omówiono zarówno wymagania dotyczące procesu inwestycyjnego (lokalizacja, niezbędne elementy projektu technologicznego), jak i etapu eksploatacji.

Przy czym, o ile w kontekście przepisów urbanistycznych lub budowlanych mechanizm postępowania jest dla wielu w/w inwestycji podobny, o tyle duże rozbieżności występują w obszarze szeroko pojętej administracji ochrony środowiska. Wobec powyższego najmocniejszy akcent zostanie położony właśnie na te zagadnienia.

Dla większej przejrzystości niniejszego opracowania pominięto w nim zagadnienia dotyczące praw własności do nieruchomości, na których realizowane będą rzeczne inwestycje.

II. PROCES INWESTYCYJNY

1. LOKALIZACJA OBIEKTÓW OZE - przepisy urbanistyczne.

Zgodnie z aktualnymi uwarunkowaniami prawnymi zlokalizowanie inwestycji OZE na wytypowanym obszarze możliwe jest po spełnieniu zasad określonych w *ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn zmianami)*.

1.1. Lokalizacja OZE wynika z planu zagospodarowania przestrzennego.

Gdy istnieje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uwzględniający różne rodzaje wykorzystania poszczególnych terenów, to sytuacja jest dość prosta. Niestety „prosta” nie znaczy w polskich uwarunkowaniach administracyjno-prawnych „oczywista”. Oto bowiem inwestycje w kotłownię na biomasę, czy też indywidualne rozwiązania w zakresie OZE wpisują się w szereg różnych oznaczeń urbanistycznych (budownictwo jedno- lub wielorodzinne wraz z obiektami towarzyszącymi, zabudowa zagrodowa, urządzenia obsługi ludności itd.), zaś większe i charakterystyczne budowle tego typu wymagają bardziej skonkretyzowanych zapisów (obiekty produkcyjne, zabudowa przemysłowa (P) infrastruktura techniczna - elektroenergetyka (E), tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych (RU)). Ponadto w niektórych przypadkach, w zależności od docelowego przeznaczenia, obiekty OZE mogą zostać uznane za inwestycje celu publicznego.

Wobec powyższego inwestor może spotkać się z różnym kwalifikowaniem przedsięwzięć z zakresu OZE w poszczególnych gminach. Mimo wszystko, istniejący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, szczególnie wykonywany w ostatnich kilku latach zwiększa szanse na łagodniejsze przejście procedur urbanistycznych dla tego typu inwestycji.

Ponadto plan, którego zapisy umożliwiają lokalizację inwestycji z sektora OZE jest niezwykle cenny w kontekście aktualnych zapisów dotyczących wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji. Postępowanie w sprawie tej decyzji może być bowiem kontynuowane jedynie w przypadku zgodności z miejscowym planem.

Moim zdaniem decyzja ta, jest obecnie najważniejszym ogniwem w całym procesie administracyjnym na etapie inwestycyjnym.

1.2. Lokalizacja OZE nie wynika z planu zagospodarowania przestrzennego.

W przypadkach, gdy :

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie istnieje - konieczne staje się uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego;
- zapisy planu nie pozwalają na lokalizację planowanej inwestycji OZE - należy dokonać zmiany istniejącego planu.

Z punktu widzenia inwestora ten drugi przypadek jest mniej korzystny, gdyż co do zasady procedura zmiany planu jest tożsama z procedurą jego uchwalenia, w wyniku czego staje się niejednokrotnie długotrwała (wymaga m.in. konsensusu w głosowaniach rady gminy) oraz jest bardziej kosztowna.

Z kolei procedura wydania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, która odbywa się w trybie przepisów art. 50 ustawy o planowaniu i

zagospodarowaniu przestrzennym jest nieco prostsza niż uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy, wydawanej w oparciu o art. 59.

W obu tych przypadkach warunki konieczne dla pozytywnego rozstrzygnięcia, to brak sprzeczności z istniejącym studium uwarunkowań przestrzennych, łączne spełnienie wymagań szczegółowych określonych w art. 61 oraz uzyskanie uzgodnień organów i instytucji, o których mowa w art. 53 ust.4 ustawy, np:

- organami właściwymi w sprawach ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz melioracji wodnych - w odniesieniu do gruntów wykorzystywanych na cele rolne i leśne w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami;
- właściwym zarządcą drogi - w odniesieniu do obszarów przyległych do pasa drogowego;
- dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej - dla przedsięwzięć wymagających uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, do wydania którego organem właściwym jest wojewoda.

Porządkując powyższe należy zauważyć, iż w przypadku planowanych inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii należy w pierwszej kolejności przeanalizować lokalne uwarunkowania przestrzenne określone w stosownych dokumentach uchwalonych przez radę gminy tj. w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub przy jego braku w studium uwarunkowań przestrzennych gminy.

2. LOKALIZACJA INSTALACJI OZE - przepisy z zakresu ochrony środowiska.

Pośród wymienionych we wstępie rodzajów inwestycji OZE jedynie instalacje dla budynków jednorodzinnych (np. pompy ciepła) nie podlegają szczególnym procedurą wynikającym z ustawy *Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (tekst jednolity w Dz.U. z 2008r. Nr 25 poz.150, z późn. zmianami)*. Nie znaczy to jednak jak mylnie się często zakłada, że w ogóle omijają je wymogi z zakresu przepisów środowiskowych, o czym będzie mowa w dalszej części referatu.

Pozostałe obiekty w zależności od miejsca lokalizacji (obszary Natura 2000) i/lub docelowych parametrów dotyczący m.in.:

- a) wymiarów (w przypadku siłowni wiatrowych jest to ich wysokość powyżej 30 m, zaś przy elektrowniach wodnych wysokość piętrzenia wody powyżej 1m)
- b) mocy (w przypadku kotłowni na biomasę nie mniej niż 10MW, dla instalacji wykorzystujących siłę wiatru 100MW)
- c) sposobu magazynowania produktów energetycznych (w przypadku biogazowni ewentualne instalacje do magazynowania gazu)
- d) rodzaju wykorzystywanych surowców (w przypadku biogazowni odpadów organicznych, w wyniku czego stają się one instalacjami do odzysku odpadów)

wymagają uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji (*dalej określanych jako decyzje środowiskowe*).

Dla wszystkich inwestycji OZE, gdzie występują opisane przesłanki konieczne jest uzyskanie w/w decyzji, a co za tym idzie przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (wg art.46 ÷ 57 Dział VI. Rozdział 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. W obecnej formule jest to - jak już jednoznacznie

wiadomo po krytycznej opinii Komisji Europejskiej - niedokładna implementacja przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (dyrektywa SOOŚ) oraz dyrektywy Rady nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (dyrektywa OOŚ).

Należy w tym miejscu wspomnieć, że aktualnie trwają prace legislacyjne nad zmianą zasad prowadzenia postępowań w sprawie ocen oddziaływania na środowisko w kontekście przedmiotowych zastrzeżeń Komisji Europejskiej do ich dotychczasowej formuły przyjętej w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Konsekwencją tych prac są przygotowane przez Rząd „Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych” oraz projekt nowej ustawy o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Ogólnym założeniem tych dokumentów jest powrót do dwustopniowej oceny oddziaływania planowanych inwestycji: na etapie decyzji środowiskowej i na etapie pozwolenia na budowę.

Jednym z niezwykle istotnych spostrzeżeń jakie powstały po analizie uwag KE jest uznanie, że wydanie decyzji środowiskowych powinno poprzedzać decyzje lokalizacyjne (o których mowa w rozdziale 1.2. niniejszego opracowania), gdyż dopiero analiza wariantów przedsięwzięcia powinna wskazywać na jego optymalną lokalizację.

W sytuacjach, gdy można wykluczyć wpływ lokalizacji OZE na obszary Natura 2000 bezwzględnym warunkiem dla zobowiązania inwestora do uzyskania decyzji środowiskowej jest odzwierciedlenie planowanej inwestycji w zapisach *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 roku w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zmianami)*. W kolejnych punktach wskazano, w jakich przypadkach OZE podlegają tym przepisom.

2.1. Siłownie wiatrowe.

- a) Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla siłowni wiatrowych nie jest wymagane jedynie w przypadku rozwiązań obejmujących budowę wiatraków o wysokości mniejszej niż 30 m.
- b) W pozostałych sytuacjach procedurę prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta zaś obowiązek sporządzenia raportu wynika z przeprowadzonej procedury opiniującej.
- c) W przypadku, gdy inwestycja obejmować będzie siłownię o łącznej mocy powyżej 100 MW raport oddziaływania na środowisko jest tu obligatoryjny. (patrz §2 ust.1 pkt. 5 w/w Rozporządzenia)

2.2. Elektrownie wodne

- a) Parametrem, który wprost rozstrzyga o zaliczeniu elektrowni wodnych do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest moc przekraczająca 2,5 MW (§3 ust.1 pkt.5).
- b) W przypadku małych elektrowni wodnych najistotniejszym kryterium staje się sposób pobierania wody dla zasilania turbin i ewentualnie wynikający z niego możliwy do uzyskania poziom piętrzenia. Decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach należy uzyskać w przypadku, gdy powstaną w ramach takiej inwestycji budowle lub urządzenia o wysokości piętrzenia powyżej 1 m (§3 ust.1 pkt.62).
Jeżeli możliwy do uzyskania poziom piętrzenia przekroczy 5 m - raport o oddziaływaniu na środowisko jest obowiązkowy (§3 ust.1 pkt.62).

2.3. Kociołownie na biomasę

Biorąc pod uwagę fakt, iż trudno przy obecnych uwarunkowaniach technologicznych i organizacyjnych mówić o kociołowniach (a raczej elektrociepłowniach) na biomasę osiągających moc łączną na poziomie 300 MW (§2 ust.1 pkt.3) o kwalifikowaniu tego typu obiektów do uzyskania decyzji środowiskowej rozstrzyga §3 ust.1 pkt. 4 Rozporządzenia „...instalacje do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub cieplnej o mocy cieplnej (...) przy stosowaniu paliwa stałego, w tym biomasy w rozumieniu przepisów o standardach emisyjnych z instalacji - nie niższej niż 10 MW”

Dla kociołowni spełniających powyższy warunek obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko ma charakter fakultatywny i do jego opracowania inwestor zobowiązany zostaje w stosownym postanowieniu po przeprowadzeniu postępowania opiniującego.

2.4. Biogazownie

W niniejszym rozdziale zwrócono jedynie uwagę na najbardziej prawdopodobny przypadek zaliczenia tej inwestycji do procedury ocen oddziaływania na środowisko, którym jest wykorzystywanie odpadów jako surowca (wsadu) do biogazowni. Zgodnie z nomenklaturą wynikająca z ustawy o odpadach proces wytwarzania biogazu w wyniku fermentacji odpadów zaliczany jest do odzysku organicznego (typ R 3 w Załączniku nr 5 do ustawy w brzmieniu: *Recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (włączając kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania)*). W instalacjach tych odzyskowi poddawane są najczęściej odpady z przetwórstwa rolno spożywczego z grupy 02 odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, w dużo mniejszej skali osady ściekowe (grupa 19) i odpady ulegające biodegradacji zawarte w odpadach komunalnych (grupa 20).

Wszystkie instalacje związane z odzyskiem odpadów zaliczane są do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przy czym biogazownie jako obiekty przetwarzające odpady inne niż niebezpieczne

zakwalifikować należy do uzyskania decyzji środowiskowej na podstawie §3 ust.1 pkt. 73 rozporządzenia.

2.5. OZE, a decyzje środowiskowe. Podsumowanie.

Jak wynika z powyższego rozdziału w przypadku wielu inwestycji z sektora OZE konieczne staje się uzyskanie dla nich decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.

Pomijając OZE wykonywane na potrzeby indywidualne w ramach budownictwa jednorodzinnego (pompy ciepła, kolektory słoneczne) wszystkie tego typu obiekty wymagają uzyskania pozwolenia na budowę, a tym samym jego poprzedzenia decyzją środowiskową (obecnie przed etapem administracji budowlano-architektonicznej; docelowo już przed decyzjami lokalizacyjnymi o charakterze urbanistycznym)..

Oczywiście odrębny przypadek, gdzie bez względu na parametry wszystkich przedsięwzięć opisanych w pkt. 2.1-2.4 konieczne jest przeprowadzenie stosownej procedury OOS, stanowią przedsięwzięcia, których lokalizacja może mieć wpływ na obszary Natura 2000, czyli obszary cenne przyrodniczo objęte ochroną na podstawie unijnych dyrektyw Ptasiej i Siedliskowej.

Przy obecnym, bardzo dużym stopniu zgęszczenia tego typu obszarów na terenie Polski (szczególnie po uwzględnieniu obszarów potencjalnych, w tym zgłoszonych przez organizacje pozarządowe w ramach tzw. „shadow list”) nie można wykluczyć zaistnienia takiego aspektu zwłaszcza przy realizacji siłowni wiatrowych lub elektrowni wodnych na górskich odcinkach rzek.

Ze względu na złożoność tematyki dotyczącej takich obszarów przyjęto jednak w niniejszym artykule, iż lokalizacja opisywanych obiektów OZE świadomie wybierana będzie poza takimi obszarami.

Dla zobrazowania złożoności procedury uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia w kolejnym rozdziale został opisany jej schemat dla przedsięwzięć z zakresu OZE, które kwalifikowane są na podstawie §3 Rozporządzenia tj. tych gdzie obowiązek sporządzenia raportu jest fakultatywny.

Uwaga: Biorąc pod uwagę zapisy Dyrektywy OOS oraz zalecenia zawarte w „Wytucznych...” w przypadku, gdy podmiot realizujący biogazownię (lub inny obiekt OZE) zamierza ubiegać się o dofinansowanie ze środków UE zapisy §2 i §3 rozporządzenia traktować jedynie jako dane wskaźnikowe i wpływ takiej inwestycji na środowisko należy zbadać na podstawie § 4 i § 5.

3. DECYZJE ŚRODOWISKOWE.

3.1. Decyzja środowiskowa, a raport oos

W przypadku większości analizowanych OZE konieczność uzyskania decyzji środowiskowej nie jest równoznaczna z obligatoryjnym opracowaniem raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (OOŚ), gdyż wszystkie wymienione w rozdziale 2 punkty, na podstawie których następuje kwalifikacja pochodzą z § 3 rozporządzenia, a tym samym postępowanie administracyjne w sprawie oceny oddziaływania na środowisko prowadzone będzie w oparciu o art. 51 ust.1 pkt.2 ustawy Prawo ochrony środowiska.

W takim przypadku obowiązek sporządzenia raportu może być stwierdzony, a decyzję w tej sprawie podejmuje na wniosek inwestora Wójt, Burmistrz, Prezydent po zasięgnięciu stosownych opinii.

Wyjątek od podstawowej reguły określającej organ właściwy do wydania decyzji środowiskowej dla OZE może zaistnieć przy realizacji farm wiatrowych. Został on określony w art.46a ust. 8 ustawy w brzmieniu: „*W przypadku przedsięwzięcia, wykraczającego poza obszar jednej gminy decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część terenu, na którym ma być realizowane to przedsięwzięcie, w porozumieniu z zainteresowanymi wójtami, burmistrzami lub prezydentami miast.*”

3.2. Decyzje środowiskowe dla OZE. Kolejne etapy postępowania.

Kolejne kroki w postępowaniu o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:

3.2.1. Przedłożenie wniosku o wydanie decyzji dla OZE

W kontekście zapisów art.46a. i art.50 ust.2 ustawy Prawo ochrony środowiska do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach załącza się:

- *poświadczoną przez właściwy organ kopię mapy ewidencyjnej z zaznaczonym przebiegiem granic terenu, którego dotyczy wniosek, oraz obejmującej obszar, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie,*
- *dla przedsięwzięć, o których mowa w ust. 7 pkt 1 (tych gdzie organem właściwym jest wojewoda) - wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jeżeli plan ten został uchwalony*

oraz

- *informacje o planowanym przedsięwzięciu, zawierające w szczególności dane o:*
 - 1) *rodzaju, skali i usytuowaniu przedsięwzięcia,*
 - 2) *powierzchni zajmowanej nieruchomości, a także obiektu budowlanego oraz dotychczasowym sposobie ich wykorzystywania i pokryciu szatą roślinną,*
 - 3) *rodzaju technologii,*
 - 4) *ewentualnych wariantach przedsięwzięcia,*
 - 5) *przewidywanej ilości wykorzystywanej wody i innych wykorzystywanych surowców, materiałów, paliw oraz energii,*

- 6) rozwiązaniach chroniących środowisko,
- 7) rodzajach i przewidywanej ilości wprowadzanych do środowiska substancji lub energii przy zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko,
- 8) możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- 9) obszarach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody znajdujących się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia.

Informacje powyższe przekazuje się organowi także na elektronicznym nośniku danych. Ze względu na fakt, iż dane powyższe mogą zaważyć na zobowiązaniu do realizacji raportu lub odstąpieniu od tego wymogu bardzo ważne jest szczegółowe i wyczerpujące ich przygotowanie.

3.2.2. Procedura opiniowania wniosku.

Po sprawdzeniu kompletności przedłożonych dokumentów Wójt/Burmistrz/Prezydent wszczyna postępowanie i występuje do:

- ✓ właściwego organu ochrony środowiska (starosta)
 - ✓ właściwego organu sanitarnego (powiatowy inspektor sanitarny)
- o opinie w sprawie konieczności sporządzenia przez inwestora (wnioskodawcy) raportu oraz o ewentualne określenie jego zakresu.

Na przedmiotowe postanowienia tych organów nie przysługuje stronie zażalenie.

3.2.3. Postanowienie Burmistrza o konieczności (lub odstąpieniu od obowiązku) sporządzenia raportu

Głos rozstrzygający ws. obowiązku sporządzenia raportu ma organ prowadzący postępowanie, a nie organy opiniujące. Jeżeli Wójt, Burmistrz, Prezydent lub Wojewoda potrafią uzasadnić swoje, odrębne od organów opiniujących, stanowisko to mogą odstąpić od raportu nawet przy jednej (lub wielu) opinii/-ach wskazujących, że powinien on zostać wykonany. Oczywiście bardziej prawdopodobna jest sytuacja odwrotna. Podjętą decyzję ogłasza się w formie postanowienia, na które stronom przysługuje zażalenie.

W zależności od powyższego rozstrzygnięcia dalsze postępowanie prowadzone może być wg dwóch różnych schematów:

3.2.3.1. Raport nie jest wymagany.

Wójt, Burmistrz, Prezydent uzgadnia ze stosownymi organami wydanie decyzji. Uzgodnienie następuje najczęściej w oparciu o te same dokumenty, które zostały złożone do opinii uzupełnione o w/w postanowienie.

W przypadku uzgodnień pozytywnych Wójt, Burmistrz, Prezydent wydaje stosowną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla OZE. W decyzji tej uwzględnia ewentualne warunki własne lub określone przez organy uzgadniające.

3.2.3.2. Raport jest wymagany

Inwestor zobowiązany jest przygotować raport w zakresie określonym na podstawie art.52 ustawy Prawo ochrony środowiska (organ nie może wykraczać poza określony tam maksymalny zestaw pojęć, które raport musi uwzględniać) w postanowieniu wydanym przez Wójta, Burmistrza, Prezydenta.

a) Uspotecznienie postępowania

Po przedłożeniu raportu do gminy, Wójt, Burmistrz, Prezydent zobowiązany jest w trybie art. 53 uspotecznić postępowanie na okres 21 dni tzn. umożliwić dostęp do zgromadzonych akt (w tym również raportu) dla wszystkich zainteresowanych. Informacje o uspotecznieniu postępowania przekazuje się w sposób zwyczajowo przyjęty np. w lokalnej prasie, na tablicach ogłoszeń i na stronie internetowej organu.

W przypadku uwag wniesionych w trakcie procedury uspotecznienia przez mieszkańców lub innych zainteresowanych organ ma obowiązek wyjaśnić wszelkie aspekty budzące wątpliwości, a gdy będzie to niezbędne może przeprowadzić rozprawę administracyjną.

Uwaga: Przy obecnych uwarunkowaniach administracyjno-prawnych oraz zróżnicowanym odbiorze społecznym poszczególnych obiektów z zakresu odnawialnych źródeł energii postępowania to jest punktem przełomowym w całej procedurze inwestycyjnej. Wydaje się, że ewentualny opór społeczny, którego inwestor nie jest w stanie pokonać merytorycznymi argumentami może stać się hamulcowym całego przedsięwzięcia (procedury odwoławcze i sadowe są w Polsce bardzo długotrwałe), lub wręcz je zniweczyć.

Dlatego niezwykle istotne jest szeroka edukacja w tym zakresie oraz rzetelna informacja na temat oddziaływania inwestycji na sąsiadujące obszary oraz bilans potencjalnych zysków i strat jakie wynikną z jej realizacji dla lokalnej społeczności.

b) Uzgodnienie decyzji

W tym samym okresie Wójt, Burmistrz, Prezydent występuje do stosownych organów o uzgodnienie warunków realizacji przedsięwzięcia, załączając do swojego wniosku raport przedłożony przez Inwestora.

W przypadku uzgodnień pozytywnych Wójt, Burmistrz, Prezydent wydaje stosowną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla biogazowni. W decyzji tej uwzględnia ewentualne warunki własne lub określone przez organy uzgadniające dotyczące np. niezbędnych działań inwestycyjnych i/lub organizacyjnych, które mają na celu ograniczanie przyszłych emisji. W szczególnych przypadkach nakłada obowiązek wykonania kompensacji przyrodniczej, a czasem dodatkowo nakazuje wnioskodawcy przedstawienie analizy porealizacyjnej.

Ponadto w rozstrzygnięciu lub uzasadnieniu decyzji odzwierciedlenie muszą znaleźć wszelkie aspekty, które pojawiły się w postępowaniu uspotecznionym.

4. INNE DECYZJE WYMAGANE PRZED POZWOLENIEM NA BUDOWĘ OZE

Grupę instalacji OZE, dla których oprócz w/w decyzji środowiskowych i ewentualnych decyzji lokalizacyjnych należy uzyskać dodatkowe uprawnienia administracyjne przed pozwoleniem na budowę lub przed ich realizacją są:

1. Elektrownie wodne - gdyż ich budowa wiąże się ściśle z wykonaniem urządzeń wodnych, które wymagają uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.
2. Pompy ciepła, które w zależności od zastosowanego dolnego źródła podlegają przepisom ustawy Prawo wodne lub ustawy Prawo górnicze i geologiczne.

4.1. Elektrownie wodne

Na konieczność uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych wskazuje art.122 w powiązaniu z definicjami zawartymi w art. 9 ust.1 pkt 19 ustawy Prawo wodne.

Organem właściwym w sprawie pozwoleń wodnoprawnych jest starosta, przy czym biorąc pod uwagę, iż w myśl art.82 Prawa wodnego na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się m.in. wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych - w sytuacjach takich występuje wyjątek od tej reguły. Od w/w zakazu może bowiem zwolnić właściwy dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, a wówczas organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego staje się marszałek województwa.

4.3. Pompy ciepła.

Instalacje pomp ciepła podlegają dodatkowym obowiązkom administracyjnym w zależności od zastosowanego dolnego źródła :

- a) W przypadku, gdy są to dwie studnie o głębokości większej niż 30 m konieczne staje się uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego na ich wykonanie oraz na szczególne korzystanie z wód w trybie art. 122 ustawy Prawo wodne.
- b) W przypadku kolektorów pionowych należy zgłosić projekt prac geologicznych na ich wykonanie w kontekście zapisów art. 33 ust. 4 ustawy Prawo górnicze i geologiczne w brzmieniu „Projekt prac geologicznych wykonywanych w celu wykorzystania ciepła Ziemi podlega zgłoszeniu właściwemu organowi administracji geologicznej”. Uwaga: Przepis ten budzi duże wątpliwości praktyków i problemy interpretacyjne, gdyż na pierwszy rzut oka kojarzy się jedynie z instalacjami geotermalnymi.

5. WYKONANIE OZE - POZWOLENIE NA BUDOWĘ

Jeżeli budowa obiektu OZE została poprzedzona procedurą uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji uzyskanie pozwolenia na budowę jest zwieńczeniem procesu administracyjnego na etapie inwestycyjnym.

W przypadku gdy wcześniej zbadane zostały wszelkie okoliczności dotyczące lokalizacji inwestycji w odniesieniu do przepisów urbanistycznych oraz w

kontekście potencjalnego oddziaływania na środowisko poprawnie wykonany projekt budowlany, uwzględniający koniecznie wszystkie warunki wskazane w decyzji środowiskowej uwarunkowaniach oraz innych decyzjach (np. pozwolenie wodnoprawne), powinien zapewnić skuteczne uzyskanie pozwolenia na budowę. Organem wydającym pozwolenie na budowę OZE będzie najczęściej starosta. Wyjątek mogą stanowić inwestycje związane z energetyką wodną, gdyż ich realizacja zazwyczaj wypełniać będzie przesłanki, o których mowa w art. 82 ust.3 pkt 2 ustawy Prawo budowlane. Zgodnie z tym przepisem wojewoda jest organem pierwszej instancji „w sprawach obiektów i robót budowlanych hydrotechnicznych piętrzących, upustowych, regulacyjnych, melioracji podstawowych oraz kanałów i innych obiektów służących kształtowaniu zasobów wodnych i korzystaniu z nich, wraz z obiektami towarzyszącymi”.

Nadmienić należy, że w przypadkach, gdy OZE poprzez którykolwiek z parametrów zaliczono do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko na etapie uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie budowa taka podlega ewentualnej kontroli ze strony:

- Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska, o czym stanowi art. 76 ustawy Prawo ochrony środowiska,

Ponadto, w związku z art. 56 ustawy Prawo budowlane, inwestor obowiązany jest zawiadomić, zgodnie z właściwością wynikającą z przepisów szczególnych, organy:

- Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- Państwowej Inspekcji Pracy,
- Państwowej Straży Pożarnej.

III. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII - FAZA EKSPLOATACJI

1. POZWOLENIA Z SEKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA.

1.1. Biogazownie.

Jeżeli choć jeden z surowców wykorzystywanych w biogazowni będzie odpadem operator instalacji zobowiązany jest do uzyskania pozwolenia na odzysk i ewentualnie zbieranie oraz transport odpadów zgodnie z art. 26 i 28 ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku.

Najliczniejszą grupę odpadów, które ze względu na swoje właściwości powinny trafiać do biogazowni stanowią te pochodzące z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego (przemysł ziemniaczany, cukrowniczy, mięsny, mleczarski, gorzelniczy) oraz bio-frakcje wyselekcjonowane ze strumienia odpadów komunalnych. W przypadku biogazowni przemysłowych i komunalnych są to zaś osady z zakładowych/komunalnych oczyszczalni ścieków.

W szczególnych przypadkach, uzależnionych od zastosowanych rozwiązań technologicznych biogazowni może zaistnieć konieczność uzyskania pozwolenia emisyjnego na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska w oparciu art.181 ust.1 pkt.2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

1.2. Elektrownie wodne.

Oprócz pozwolenia na wykonanie urządzeń wodnych użytkownik elektrowni wodnej ma także obowiązek uzyskać pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód tj. na korzystanie z wód do celów energetycznych i na piętrzenie. Jeżeli występuje to ostatnie, dodatkowo konieczne staje się opracowanie instrukcji gospodarowania wodą.

UWAGA: Projektowany sposób korzystania z wody dla celów energetyki wodnej musi zapewniać wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony (art.126 pkt 2 ustawy Prawo wodne) - inaczej powinna nastąpić odmowa pozwolenia.

1.3. Kotłownie na biomasę;

W oparciu o *ustawę Prawo ochrony środowiska* użytkownik kotłowni na biomasę o nominalnej mocy cieplnej większej niż 10 MW powinien uzyskać pozwolenia emisyjne na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska w oparciu art.181 ust.1 pkt.2 lub dokonać zgłoszenia takiego źródła na podstawie art.152 ustawy oraz zapisów *rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 2004r. Nr 283, poz. 2839)*, gdy jej moc cieplna zawiera się w przedziale od 1 do 10 MW.

1.4. Zezwolenia wspólne dla obiektów OZE wykorzystujących biomasę.

Zezwolenie, które może dotyczyć zarówno biogazowi, jak i kotłowni na biomasę to pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, jeżeli planowane jest ich samodzielne oczyszczanie i zagospodarowanie (art.181 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz przepisy i akty wykonawcze do ustawy Prawo wodne).

Ściekami w obiektach OZE będą głównie wody opadowe z terenów utwardzonych i skanalizowanych, na których odbywać się będzie transport wewnętrzny. W przypadku biogazowni są to również odcieki z placów magazynowania surowca lub osadu pofermentacyjnego.

2. POZWOLENIA Z SEKTORA ENERGETYCZNEGO.

Biorąc pod uwagę efektywność energetyczną i ekonomiczną przedsięwzięć dotyczących inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii w większości przypadków (pomijając instalacje indywidualne i małe biogazownie rolnicze) zostaną one wpięte w układ elektroenergetyczny. Z tego powodu już na wstępnym etapie inwestycyjnym konieczne staje się uzyskanie odpowiednich warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

Niestety wobec obecnego stanu i zagęszczenia sieci przesyłowych oraz linii średniego napięcia bardzo często już w/w warunki przyłączenia (a w konsekwencji koszty ich wypełnienia) przesądzają o opłacalności realizacji przedsięwzięcia.

W przeciwnym razie dla inwestycji OZE, które charakteryzują się odpowiednio

wysokimi uzyskami mocy przedsiębiorca zobowiązany jest uzyskać koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania paliw lub energii na podstawie art. 32 ustawy *Prawo energetyczne*.

Ponadto niezbędne staje się podpisanie z wybranym operatorem sieci energetycznych umowy na dostarczanie energii, o czym stanowi art.5 w/w ustawy.

Ze względu na zawłość uwarunkowań dotyczących przyłączenia do sieci nowych wytwórców energii ze źródeł odnawialnych temat ten został jedynie zasygnalizowany.

Przepisy prawne:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami);
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 roku w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zmianami)
3. Ustawa z dnia 18 maja 2005r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 113 poz.954),
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. Nr 229 poz.2313),
5. Ustawa z dnia 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz.U.228, poz.1947 z dnia 14 listopada 2005r., z późn. zmianami),
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 grudnia 2001r. w sprawie projektów prac geologicznych (Dz.U.153, poz.1777)
7. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz.U.239, poz.2019 z 2005r. z późn. zmianami)
8. Projekt ustawy „o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko” strona www.mos.gov.pl
9. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (t.j. w Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251)
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001r. Nr 112, poz. 1206)
11. Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000r. (Dz. U. Nr. 89, poz. 991 z późniejszymi zmianami)
12. Ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997r. (tekst jednolity z dnia 16 maja 2006r. Dz.U. 2006 Nr 89, poz. 625 z późniejszymi zmianami)
13. Ustawa Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (tekst jednolity z dnia 17 sierpnia 2006 r.: Dz.U. Nr 156, poz. 1118)
14. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. Nr 164, poz.1587)

Literatura, inne:

1. Elżbieta Bieńkowska, Minister Rozwoju Regionalnego „Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych”, Warszawa, 3 czerwca 2008 r.
2. Mariusz Kunysz „Decyzja środowiskowa. Kwalifikowanie przedsięwzięć, forma wniosku, raport o oddziaływaniu na środowisko” Materiały seminaryjne. Wydawnictwo Zachodnia Okręgowa Izba Urbanistów z siedzibą we Wrocławiu. Zeszyt Nr ZOIU 2/05